

Naturvårdsverkets ärendenr: NV-07059-14

VERKSAMHETSPLAN för naturum
Vattenriket

2014-11-16

Förslag till verksamhetsplan för naturum Vattenriket År 2015 År 2016-2019

Innehåll

1.	SYFTE	3
1.1.	Syfte enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer (rapport 5376)	3
1.2.	Lokala och regionala syften för det egna naturumet	3
2.	MÅL	4
2.1.	Mål 2015	4
2.2.	Mål 2016-2019	6
2.3.	Målgrupper enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer	7
2.4.	Målgrupper för det egna naturumet	7
3.	ANALYS AV RISKER/MÖJLIGHETER	7
3.1.	Nuläge	7
3.2.	Möjligheter	8
3.3.	Risker	9
4.	NATURUMS VERKSAMHET	9
4.1.	Övergripande planering för nästa år	9
4.2.	Teman	10
4.3.	Programverksamhet	10
4.4.	Tillfälliga utställningar	12
4.5.	Kommunikationsinsatser	12
5.	PERSONAL	13
6.	KOMPETENSUTVECKLING AV PERSONAL	13
6.1.	Nästa år	13
6.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2015-2018)	14
7.	PLAN FÖR FÖRNYELSE AV FAST UTSTÄLLNING	14
7.1.	Nästa år	14
7.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2015-2018)	14
7.3.	Budget och finansiering för förnyelse av fast utställning	14
7.4.	Förankring	15
8.	FASTIGHET/LOKALER	15
8.1.	Nästa år	15
8.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2015-2018)	15
9.	ANNAN UTVECKLING	15
9.1.	Nästa år	15
9.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2015-2018)	16
10.	UPPFÖLJNING	17
10.1.	Nästa års besökarundersökningar	17
10.2.	Naturumstatistik kommer att rapporteras enligt Naturvårdsverkets krav	17
11.	BUDGET FÖR NATURUM	17

Inledning

1. Syfte

1.1. Syfte enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer (rapport 5376)

Naturum ska visa vägen in i naturen. I naturum ska besökaren på ett lustfyllt sätt få kunskap om naturen, förståelse och känsla för alla dess värden samt inspireras att bege sig dit, vistas där och få en fördjupad naturkontakt som utbyte av sitt besök. Ett naturum ska därmed fungera som en port till naturen i allmänhet och ett visst naturområde i synnerhet.

I syftet ingår att genom utställningar, programaktiviteter och annan naturvägledning:

- *Öka kunskapen om ett naturområdes naturvetenskapliga, natur- och kulturhistoriska, kulturella och upplevelsemässiga värden,*
- *Fördjupa besökarnas förståelse för naturområdet; förklara vad som hänt, händer och varför det sker,*
- *Vägleda besökarna om vad man kan se, uppleva och göra i området och hur man lämpligen tar sig dit,*
- *Motivera/påverka besökarna att uppträda i och använda naturområdet på sådant sätt att dess värden bevaras,*
- *Skapa förståelse för behovet av att bevara och vårda naturen i allmänhet och i området i synnerhet,*
- *Stimulera intresset för natur, naturvård och naturstudier och tjäna som underlag för olika undervisningsbehov*

1.2. Lokala och regionala syften för det egna naturumet

Naturum Vattenriket skall:

- Vara mötesplats och besökscentrum för Biosfärområde Vattenriket
- Bidra till delaktighet och engagemang för Vattenriket i bygden
- Vara en resurs i Kristianstads kommuns övergripande arbete med att vara en attraktiv kommun med en långsiktigt hållbar livsmiljö
- Vara en av Kristianstads stora attraktioner inom besöksnäringen
- Fungera som en resurs för turistiska aktörer och andra som vill dra nytta av Vattenriket i sitt arbete

2.Mål

2.1. Mål 2015

NATURUM SKALL VARA EN NATURLIG MÖTESPLATS OCH BESÖKSCENTER FÖR BIOSFÄROMRÅDE VATTENRIKET, vilket bl a innebär:

- Naturum skall vara en viktig del i Biosfärområdets 10-års jubileum genom programutbud och möten.
- Naturum skall vara öppet mer än 320 dagar med fri entré
- Naturum skall under 2015 ha fler än 100 000 besökare.
- Naturum skall verka för att konferenser och möten som rör arbetet i Biosfärområdet förläggs till naturum. Minst 10 större möten med anknytning till arbetet i Biosfärområdet förläggs till naturum.
- Naturum skall erbjuda naturvägledning av hög kvalitet. Minst 100 grupper bokar naturvägledning under 2015.

NATURUM SKALL HA ETT RIKT OCH VARIERAT PROGRAMUTBUD FÖR ALLA ÅLDRAR OCH OLIKA MÅLGRUPPER, vilket bl a innebär:

- Att naturum under året skall erbjuda ett varierat program utifrån årets huvudtema "Bra för natur och människa". Minst 400 programpunkter erbjuds.
- Att naturum i det arbetet skall samarbeta med lokala intressenter för att bredda programutbudet. I programrådet ingår minst 5 externa parter.

NATURUM SKALL VISA VÄGEN IN I VATTENRIKET, vilket bl a innebär:

- Att naturum under 2015 skall fortsätta öka fokus på att "få ut besökare från naturum" genom att förlägga programaktiviteter som vandringar och cykelturer till besöksplatser i biosfärområdet.
- Att naturum skall fortsätta utveckla naturvägledning som verktyg och kunskapsfält. Under 2015 fokuserar vi på *Lugn av naturen* och att kommunicera ekosystemtjänster.

NATURUM SKALL BIDRA TILL ATT ÖKA DELAKTIGHETEN OCH ENGAGEMANGET FÖR VATTENRIKET I BYGDEN, vilket bl a innebär:

- Att naturum fortsätter samarbetet med vänföreningen Vattenrikets vänner och andra lokala organisationer med intresse för Vattenrikets värden.
- Att naturum fortsätter bidra i arbetet med att utbilda Biosfärambassadörer. Minst 30 nya ambassadörer utbildas under 2015.

NATURUM SKALL ERBJUDA VERKSAMHET FÖR FÖRSKOLA/ GRUNDSKOLA, GYMNASIUM OCH SFI SAMT UTVECKLA NYA PEDAGOGISKA METODER, vilket bl a innebär:

- Att naturum under 2015 fortsätter ta emot skolkasser. Minst 80 skolklasser omfattande 1600 elever besöker under 2015 naturum.
- Att naturum skall genomföra Biosfärlägret 2015 med temat *Bra för människa och natur*. Årligen erbjuds plats åt 25 elever.
- Att naturum skall fortsätta samarbetet med Biosfärenhetens ekologer och de projekt som genomförs i Biosfärområdet.
- Att naturum under 2015 skall undersöka möjligheter och ta fram plan för att erbjuda kompetensutveckling för lärare.
- Att naturum rustar upp två uteklassrum; Uteklassrum Kanalhuset samt Uteklassrum Vramsån.

NATURUM SKALL SAMARBETA MED LÄROSÄTEN PÅ UNIVERSITETSNIVÅ, vilket bl a innebär:

- Att naturum skall fortsätta samarbetet med Högskolan Kristianstad genom att ta emot lärarstudenter som ett moment i deras lärarutbildning. En grupp lärarstudenter skall under 2015 erbjudas att arbeta med naturum.
- Att naturum tillsammans med kollegor på Biosfärenheten skall erbjuda praktik för minst en student årligen på universitetsnivå.
- Att naturum tillsammans med kollegor på Biosfärenheten skall bidra till att genomföra forskarkonferensen BIOSFÄR 2015 tillsammans med Högskolan Kristianstad.
- Att naturumföreståndaren tillsammans med kollegor på Biosfärenheten är involverad i ett flertal större forskningsprojekt som bedrivs vid Högskolan Kristianstad och Stockholms Universitet. För 2015 prioriteras tiden till forskningsprojekt inom ekosystemtjänster.

NATURUM SKALL HJÄLPA TILL ATT TA FRAM OCH SPRIDA INFORMATION OM VATTENRIKET FÖR OLIKA MÅLGRUPPER, VIA OLIKA KANALER OCH SÄTT ATT KOMMUNICERA vilket bl a innebär:

- Att naturum är delaktigt i de informationssatsningar som kommer att genomföras från Biosfärenhetens sida under året. Under 2015 är det fokus på Biosfärområdets 10-års jubileum.
- Att naturum skall fortsätta förbättra utställningen i naturum. Under 2015 är det delarna om *Alla tiders Vatten* samt *temalandskap* som byts ut.

- Att fortsätta använda facebook som kanal för informationsspridning i vårt dagliga arbete. Under året är målet att passera 1700 gillare.
- Att fortsätta använda Instagram och #vattenriket med målet att under året få in 500 nya bilder taggade med #vattenriket.

NATURUM SKALL BIDRA TILL ATT LOCKA TURISTER TILL KRISTIANSTAD MED VATTENRIKET SOM ATTRAKTION SAMT BIDRA TILL ATT MÖTEN FÖRLÄGGS I KRISTIANSTAD MED VATTENRIKET SOM BIDRAGANDE ANLEDNING, vilket bl a innebär

- Naturum skall ha nära kontakt med personal inom KKK som arbetar med turismutveckling för att planera gemensamma satsningar och aktiviteter. Minst en gemensam marknadsföringsinsats genomförs under året.
- Naturum skall vara en resurs i Kristianstad vid stora evenemang som förläggs till staden. Målet är att minst fem större grupper som besöker Kristianstad utifrån ett annat evenemang även besöker naturum.

2.2. Mål 2016-2019

- Att naturum fortsätter att uppfylla Naturvårdsverkets krav och intentioner för naturum.
- Att naturum blir en allt viktigare del som mötesplats för Biosfärområde Vattenriket
- Att naturum fortsätter att vara en viktig del i Kristianstads kommuns prioriterade uppgifter och på så vis bidrar till Kristianstads attraktivitet.
- Att naturum fortsätter ha generösa öppettider, omfattande programutbud, skolverksamhet och naturvägledning av hög kvalitet.
- Att naturum som arbetsplats är väl fungerande, satsar på en bra arbetsmiljö, nöjda medarbetare och får "grönt ljus" i medarbetarenkät och andra arbetsmiljöutvärderingar.
- Att genomföra vandringseventet Eurando i september 2016 och i samband med det utveckla vandringskonceptet för Vattenriket ytterligare.
- Att naturum senast år 2016 skall ha en håvningsplattform på plats utanför naturum, vilken utförs inom C4 Tekniks budget.
- Att naturums närmiljö med Linnérundan senast år 2016 skall vara tillgänglighetsanpassad, vilket utförs inom C4 Tekniks budget.
- Att vara delaktig i arbetet med att ta fram ett utemuseum vid havet under 2017 och i samband med det utveckla ett uteklassrum.
- Att arbeta för att naturums närområde från parkering till naturum får en utformning med ny entré, grillplats, uteklassrum och utelekplats i samband med planuppdraget som C4 Teknik och SBK hanterar.

2.3. Målgrupper enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer

”Huvudsaklig målgrupp för naturumverksamheten är den breda allmänheten i alla åldrar utan speciella förkunskaper. En viktig målgrupp är skolans lärare och elever. Även andra än svenskspråkiga besökare ska genom lämplig översättning kunna ta del av innehållet i naturum. Lokaler, verksamhet och information ska så långt möjligt vara tillgängliga också för personer med funktionshinder.”

2.4. Målgrupper för det egna naturumet

Naturum Vattenriket invigdes 27 november 2010 och passerade under hösten 2014 en halv miljon besökare sedan invigningen. Naturum skall vara en resurs för många olika målgrupper. Vi brukar använda mottot ”inte bara för Fjällrävenfolket” för att spegla bredden som vi strävar efter. Alla målgrupper är lika viktiga för att bilda den helhet som naturum står för.

- Allmänhet, föreningar och företag från Kristianstad.
- Skolklasser och barnfamiljer i Kristianstad med omnejd.
- Turister och dagsbesökare från övriga delar av Skåne samt angränsande län.
- Studiegrupper från myndigheter, företag och kommuner.
- Inflyttade kommuninvånare från andra länder
- Utländska besökare, i synnerhet danska besökare.
- Rullstolsburna och andra besökare med funktionshinder.
- Högskole- och universitetsstudenter från t ex Kristianstad och Lund.
- Bussbolag med större grupper.

Särskilt under kommande år kommer vi att fokusera på:

- Grupper med anknytning till vårt ”Lugn av naturen-tema”- bokade grupper eller programdeltagare.

3. Analys av risker/möjligheter

3.1. Nuläge

Naturum Vattenrikets mycket positiva trend håller i sig och naturum fortsätter att vara mycket välbesökt och uppskattat.

Arbetsmiljö

Vi utvecklar ständigt schemaläggning, planering av tid och arbetsuppgifter för att varaktigt kunna ha en god arbetsmiljö. Detta är särskilt utmanande eftersom

vi inte stänger vintertid och får möjlighet till mental "paus" från den utåtriktade verksamheten. Vi har tyvärr fortfarande en långtidssjukskrivning i personalen.

Vi kommer att bli en personal färre under 2015 eftersom en utvecklingsanställning upphör.

Under året kommer mycket tid att gå åt för naturumföreståndare till en arbetsuppgift som har med Biosfärenhetens övergripande arbete att göra- det skall göras en Periodic Review och lämnas in till Unesco. Även om arbetet framförallt ligger på andra medarbetare inom enheten kommer naturumföreståndare att behöva avsätta mycket tid till detta.

Utställning

Bristerna från slutbesiktningen av utställningen är nu åtgärdade tack vare ett stort arbete av kommunens tekniska förvaltning.

Delar av utställningen behöver nyproduceras vilket är tidskrävande.

Övrigt

Många besökare lämnar in synpunkter på den farliga överfarten där vandringsrundan Linnérundan korsar 70-vägen Härlövsängaleden. Vi framför dem kontinuerligt till ansvarig inom Kristianstads kommun.

3.2. Möjligheter

Nybörjaråren är över för naturum Vattenriket och verksamheten är inne i en ny fas, då vi ännu bättre kan höja blicken och bedriva verksamhetsutveckling av högre kvalitet. Vi vill ytterligare knyta samman naturums programverksamhet med aktuella projekt inom Biosfärenheten så att naturum på ett ännu bättre sätt bidrar till de övergripande målen med Biosfärområde Kristianstads Vattenrike.

Under 2015 firar Biosfärområdet 10 år och naturum kommer att vara en viktig del i detta firande.

Arbetsmiljö:

Vi kommer pga ett renoveringsarbete att hålla stängt under januari månad vilket bör ge oss tid för planering som vi normalt sett inte har.

Vi har också satt igång ett omfattande eget arbete med att lära oss qigong som en del i vår process att kunna bli duktiga handledare inom *Lugn av naturen- temat*. Arbetsmiljömässigt ser vi detta också som en win-win-situation där vi samtidigt också lär oss en metod vi kan använda själva för att minska stress.

Under året måste en stabil lösning komma till stånd för att ersätta arbetsuppgifterna som vår långtidssjukskrivna medarbetare normalt sett utför.

Utställningen:

Nu när alla brister i utställningen är åtgärdade kan vi se framåt och planera för nya delar i utställningen.

3.3. Risker

Naturums succé med långt över förväntat besöksantal som stadigt håller i sig utgör samtidigt som succé också den största risken.

Arbetsmiljö

Personalens tid- eller brist på tid- är den största riskfaktorn. I kommunens medarbetarenkät visar resultaten fortfarande inte tillfredsställande balans mellan den tid som finns tillgänglig och de arbetsuppgifter som finns att lösa. I och med att en utvecklingsanställning också försvinner från årsskiftet kommer vi att ha ytterligare arbetsuppgifter att fördela.

Under 2015 har vi också framför oss vårt eget jubileumsår, då vi själva kommer att driva många projekt och programaktiviteter. Dessutom skall tiden räcka till för den omfattande redovisningen till Unesco.

Sammanfattningsvis måste vi för att hantera dessa risker vara uppmärksamma på hur vi prioriterar tiden, samt bli ännu bättre på att använda vår tid på bästa möjliga sätt.

Utställning

Vi planerar att göra om några delar av utställningen. Tidsaspekten är den mest avgörande risken- även om vi kan köpa in delar av tjänsten så måste tiden räcka till att hålla ihop arbetet faktamässigt och produktionsmässigt.

4. Naturums verksamhet

4.1. Övergripande planering för nästa år**Naturums öppettider 2015 är:**

Januari–mars: Tisdag–söndag kl 11-16.

April–september: Måndag–söndag kl 11-17.

Oktober–december: Tisdag–söndag kl 11-16.

Utöver detta är naturum öppet under förmiddagar mellan 8.00 och 11.00 för bokade skolklasser och gäster i hörsalen.

Dagar då naturum inte har öppet under 2015:

Naturum är stängt måndagar under vinterhalvåret.

Naturum kommer också att hålla stängt vardagarna vecka 3, 4, 5 i januari pga

arbete med naturums undertak.

Utöver detta är naturum enbart stängt midsommarafton och midsommardagen, julafton och juldagen, nyårsafton och nyårsdagen samt de dagar då vi vaxar golvet.

Detta betyder att naturum under 2015 planeras vara öppet för allmänheten och bokade grupper ca 320 dagar.

4.2. Teman

Naturum Vattenriket bygger programverksamheten på teman som skall spegla såväl arbetet i Biosfärområdet som årstiderna i Vattenriket. Under 2015 är det Biosfärområdets 10 års jubileum som står i fokus.

Övergripande tema för 2015 är BIOSFÄR- bra för natur och människa

- VINTER I VATTENRIKET 1/1-1/3
- TRANOR OCH ANDRA VÅRTECKEN 1/3-1/4
- LUGN AV NATUREN I VATTENRIKET 1/4-15/6
- SOMMAR I VATTENRIKET 15/6-15/8
- BIOSFÄR- bra för natur och människa 16/8-31/10
- FORSKARVECKOR 1/11-1/12
- JUL PÅ NATURUM 1/12-31/12

4.3. Programverksamhet

Programverksamheten knyts till de teman som beskrivits ovan. Varje tema omfattar ett stort antal programpunkter med allt från exkursioner, via lunchföredrag till familjeaktiviteter. Utöver detta program erbjuder vi en daglig visning alla veckans dagar, samt fiskprat varje helg.

Naturums program kommer under 2015 ut i tre versioner, ett vårprogram, ett sommarprogram och ett höstprogram. Programbladen trycks i en upplaga på 7 000 exemplar och informationen om programpunkterna sprids såväl via vårt tryckta program, som via hemsida, blogg, nyhetsmail och facebook samt till tidningar och kommunens evenemangskalender.

Särskilt vill vi lyfta fram följande aktiviteter planerade för 2015:

Under vintertemat kommer vi att fortsätta med **örnutfordring** och **örnspaning** på Isternäset i naturums program. Dispens för utfordring är sökt och erhållen.

Under februari-lovet står våra traditionella uteaktiviteter i fokus. Det blir **Djurolympiad** och **utematlagning** och en konsert på temat **Djur i Dur**.

När **tranorna** kommer flyttar naturum under en veckas tid bemanningen ut till **Pulken** och möter besökare från när och fjärran där.

Under vår och höst kommer vi att fokusera på temat **Lugn av naturen i Vattenriket**. Det blir ett bra sätt att kombinera önskan om att få fler att upptäcka besöksplatserna i Vattenriket med kunskapen om att naturupplevelser och att ta in naturen med alla sinnen är välgörande för hälsan. I detta arbete har vi tagit hjälp av Mats och Åsa Ottosson (författare till boken *Lugn av naturen*) för att utbilda oss till att hålla såväl i sinnesövningar som i qigong. Bl and programpunkterna i detta tema finns *Lugn av naturen vandringar, Förundransrundor, Qigong på naturums takterass, Akvarellmålning- måla dig lugn* och *föredrag* som förstärker det vetenskapliga perspektivet.

På **nationella Biosfärdagen** den 2 juni kommer ett större evenemang att hållas som del i Biosfärområdets jubileum. Det blir en publik **invigning** av tre **naturreservat** nära Åhus, sandiga marker med höga naturvärden.

Vi kommer under hela året att fortsätta med vår serie **Prat efter mat** som är ett lyckat koncept. I serien kommer ett flertal föreläsningar att hållas utifrån temat **Lär om Biosfär**- där vi låter Biosfärkontorets personal och andra aktörer i Biosfärområdet titta tillbaks på vad som hänt under de tio år Vattenriket har varit biosfärområde.

Familjeaktiviteter kommer fortsatt att vara prioriterat och i fokus. Naturums naturpedagog är i tjänst en helg varje månad och leder då mycket uppskattade familjeaktiviteter inom respektive tema. Detta tillsammans med utomhusmatlagning är viktiga inslag i vårt pedagogiska arbete.

Jubileumsfirandet kommer att ske första helgen i september. Det var nämligen i september 2005 som Biosfärområde Vattenriket invigdes med medeltida musik och miljöministern tillsammans med många i bygden. Nu är det dags att fira de första 10 åren och ta avstamp inför kommande 10 år. Troligen blir det ett firande med både konferens för internationella och nationella gäster kombinerat med *en dag för alla* på naturum.

Naturum firar 5 år i november vilket vi naturligtvis vill uppmärksamma som en del i jubileumsfirandet.

4.4. Tillfälliga utställningar

Under året kommer vi att göra tre nya tillfälliga utställningar:

- Havshörnan byggs om till plats med fokus på *Lugn av naturen*. Här skall besökare kunna sitta på en stubbe och njuta av både utsikten och fågelsång.
- En ny tillfällig utställning tas fram om 10 år som Biosfärområde.
- Under provfisket av mal i augusti tar vi in några små malar till vårt tillfälliga akvarium.

4.5. Kommunikationsinsatser

Vi arbetar i ett brett perspektiv med kommunikationsinsatser. Huvudansvaret för kommunikationen ligger på Biosfärenhetens informationsansvarige som arbetar tätt samman med naturum.

Vi kommer under 2015 att fortsätta arbeta med kommunikationen via hemsida, nyhetsblogg, facebook, föredrag, media, foldrar, broschyrer och filmer. Vi kommer under 2015 att lägga mycket tid på att hitta ett nytt och utvecklat sätt att beskriva biosfärverksamheten. I detta arbete lutar vi oss både på Unescos varumärkesarbete för biosfärområden och våra egna tankar kring biosfärprojektet i Vattenriket.

Hemsidan är kittet som håller ihop Vattenrikets information. För många är det den första kontakten med Vattenriket. Här finns information om allt från biosfärarbetet, landskapet, våra besöksplatser, projekt och rapporter till naturums öppettider och program. Sidan fungerar både som ett stort arkiv och som en webbtidning genom vår *nyhetsblogg*. Årligen har vi runt 300 000 besök på hemsidan av runt 100 000 unika personer.

Som ett komplement finns naturum Vattenriket på *facebook*, där över 1 500 personer följer oss. Vi använder facebook både för att berätta om naturums aktiviteter och för att puffa för nyheterna på blogginläggen på hemsidan.

Ett nytt socialt media som vi började använda år 2014 är *instagram*. Under projekttiteln "Tagga Vattenriket" har vi i skrivande stund fått in 852 bilder. Vi visar instagrabilderna i realtid på stor skärm i utställningen.

Naturum och Vattenriket beskrivs i en rad *foldrar och broschyrer*. Under 2015 kommer delar av foldermaterialet att förbättras och omarbetas. Bl and annat kommer vi att låta översätta foldrar till ett flertal språk. Vi kommer att ta hjälp av SFI för att få hjälp att identifiera vilka de vanligaste invandrarspråken är. Dessa foldrar kommer inte att tryckas utan bara layoutas som pdf. Efterom vi har fritt wifi på naturum kan man med en smartphone ladda ner pdferna, eller få hjälp i receptionen med en utskrift.

5. Personal

Naturum Vattenriket kommer att ha öppet fler än 320 dagar och över 1700 timmar för allmänheten. Utöver detta är naturum öppet för skolklasser och andra besökande grupper ytterligare ca 500 timmar.

Den personal som finns på naturum Vattenriket under 2015 är:

- Naturumföreståndare (100%)
- Naturvägledare (100%)
- Naturvägledare (100%)
- Naturpedagog (100%)
- Naturumvaktmästare (100%)
- Adminstratör (100%)
- Marknadsföring (50%)
- Timanställda kompletterar ordinarie personal under helg och semester

Excel-tabell (dubbelklicka i tabellen).

Öppettider, besök och bemanning					
Månad	Antal besök	Antal öppettimmar	Antal öppetdagar	Antal bemanningsdagar	Antal bemanningstimmar
Januari	4516	70	14	145	1147
Februari	5713	125	25	150	1182
Mars	7096	130	26	150	1182
April	10323	180	30	140	1100
Maj	13985	186	31	156	1224
Juni	13867	162	27	140	1082
Juli	18493	186	31	128	1058
Augusti	14860	186	31	134	978
September	9455	180	30	157	1231
Oktober	8379	135	27	140	1112
November	5309	125	25	140	1112
December	3529	115	26	105	872
Summa	115525	1780	323	1685	13280

6. Kompetensutveckling av personal

6.1. Nästa år

Under 2015 planerar vi att särskilt fokusera på *Lugn av naturen* med qigong samt förbereda oss för 2016 års tema om *ekosystemtjänster*.

Kompetensutveckling inom *Lugn av naturen* kommer både att ge oss kunskaper som vi kan använda för att erbjuda *Lugn av naturen* aktiviteter inom naturums programutbud och för bokade grupper men också erfarenheter som vi kan använda för egen del för att klara stress i arbetsrelaterade situationer.

- Januari: Kurs qigong samt uppstartsdag naturumpersonal (alla)
- Mars: Kurs Att skriva för natur: De medarbetare som jobbar med info

- April: Naturum regionträff: Föreståndare och en medarbetare
- April: Kurs Lugn av naturen med qigong Åsa Ottosson (alla)
- Augusti: Kurs Lugn av naturen med qigong Åsa och Mats Ottosson (alla)
- Oktober: Naturum nationell träff: Föreståndare och informationsansvarig
- Hösten: Uppstartsdag om ekosystemtjänster (alla)
- Hösten: Personaldagar med hela Biosfärenheten (alla)
- November: Biosfär 2015, forskningskonferens (alla)
- Utöver detta genomförs kompetensutveckling genom lärande och delaktighet med andra medarbetare inom Biosfärenheten samt genom de föredrag som erbjuds inom naturums program under året.
- Hjärt- och lungräddning för nytillkomna i personalen
- Brandskydd för utställningsvaktmästare

6.2. Nästföljande fyraårsperiod (2016-2019)

Under 2016 kommer vi att fokusera på ekosystemtjänster och artperspektiv. Vi har redan inlett samtal med CNV om behovet vi känner kring mer utbildning om att kommunicera ekosystemtjänster. I övrigt kommer behoven att styra kompetensutvecklingen och vi kommer att se till att lägga in regelbundna eftermiddagar för planering och lärande.

7. Plan för förnyelse av fast utställning

7.1. Nästa år

Under 2015 kommer vi att fortsätta förbättra utställningen i naturum utifrån följande plan:

- Nyproduktion av text och bild i montern *Temalandskap* samt *Alla tiders vatten*
- Nyproduktion av multitouchskärm med tidslinje och klickbar projektkarta på temat *BIOSFÄR 10 år*
- Ny utställningsvägg byggs för tillfälliga utställningar

7.2. Nästföljande fyraårsperiod (2016-2019)

- Nya bilder i hörsal med koppling till ekosystemtjänster (tema 2016)
- Utbyte av halogenlampor
- Planering och genomförande av Opteryx 3.0

7.3. Budget och finansiering för förnyelse av fast utställning

De personella resurser som krävs utgörs av del av tid från Vattenrikets info-grupp som utgörs av 4 personer. En rimlig uppskattning av nedlagd tid för de planerade förbättringarna av naturums utställningar är 200 timmar.

I driftsbudget för 2015 finns tillräcklig summa avsatt för att genomföra det som beskrivs ovan.

7.4. Förankring

Nya förslag till utställningsdelar tas fram tillsammans i biosfärenhetens infogrupp och diskuteras tillsammans med medarbetare samt med externa kunskapsnoder t.ex. Fågelklubb eller Fiskevårdsområde. Budget arbetas in i naturums budet för kommande år.

8. Fastighet/lokaler

8.1. Nästa år

Ett par fel kvarstår utifrån naturums första garantibesiktning. Det problem som skall åtgärdas under 2015 är undertaket, där takribborna i undertaket inte sitter på ett säkert sätt. Detta kommer att innebära att naturum kommer att vara stängt under vardagarna vecka 3-5 i januari.

8.2. Nästföljande fyraårsperiod (2016-2019)

Nästa garantibesiktning kommer att ske under 2015 vilket troligen innebär att ytterligare garantifel skall åtgärdas. Bl and annat är det möjligt att golven kommer att behöva åtgärdas under nästföljande fyraårsperiod.

9. Annan utveckling

9.1. Nästa år

Biosfärområdets 10 års-jubileum innebär förutom programaktiviteter två större projekt. Dels skall en omfattande utvärdering (Periodic Review) skrivas, förankras lokalt, regional och nationellt och sedan skickas till Unesco. Dels skall ett nytt handlingsprogram för biosfärområdets kommande 10 års period tas fram och förankras. Båda dessa projekt är stora och kommer att uppta naturumföreståndaren med minst 20% arbetstid under 2015.

Vi kommer att fortsätta vara delaktiga i utbildningen av *Biosfärambassadörer*, som skall kunna sprida kunskap om Biosfärområde Vattenriket i sina vardagsliv och vid olika tillställningar. Detta innebär tex att vi samkör flera av naturums programpunkter med ambassadörernas utbildning, tex Biosfärbussar och föredrag.

Vi kommer också att vara fortsatt delaktiga i *Vattenrikets vänners* arbete, både genom att upplåta lokal för deras möten, vara delaktiga i styrelsemötena och samarbeta runt programpunkter.

9.2. Nästföljande fyraårsperiod (2016-2019)

Biosfärområdets handlingsprogram för kommande femårs period kommer att antas under 2016. I det programmet slås Biosfärområdets och naturums fokusområden för kommande 5 års period fast. Följande planer är därför lite lösa i kanten och utgör mer tankar än planer.

Under 2016 kommer en **ny bok om Vattenriket** att se dagens ljus. Den skrivs av författaren och fotografen Patrik Olofsson i nära samarbete med oss. Vi avser att manifesteras boksläppet under Bokfestivalen 2016 med föredrag och boksignering.

Under 2016 kommer ett stort vandringsevent med deltagare från hela Europa att förläggas till Kristianstad. Ett antal rundor är utvalda, bl and annat Linnérundan och stigarna vid besöksplats Degeberga backar. I samband med det skall vi undersöka om vi kan få till stånd en **bok Vandra i Vattenriket** inom ramen för ett samarbetsprojekt med bokförläggare och oss.

Under 2016 kommer vi att ha ett fokus på ekosystem och arter för naturums del. Vi kommer att arbeta intensivt med begreppet **ekosystemtjänster** i pedagogisk verksamhet, utställning och programverksamhet. Vi siktar bland annat på att söka medel för ett större arbete för att ta fram en modell att synliggöra ekosystemtjänsterna för allmänheten och inom den pedagogiska verksamheten- kanske genom att använda ny teknik som Augmented Reality, förstärkt verklighet.

Under flera år har vi skjutit upp tankarna på att arrangera en **Biobliz**. Kanske ska den bli verklighet under 2016 när vi har ekosystem och arter i fokus.

Den planerade **håvningsplattformen** vid naturum kommer antingen på plats 2015 eller 2016. Den kommer att få avgörande betydelse för naturums möjlighet till utomhusaktiviteter i anslutning till naturum.

Ett fortsatt fokus på havet kommer under 2016 eller 2017 att leda fram till ett nytt **utemuseum med uteklassrum vid havet**. I det arbetet kommer vi att vara mycket delaktiga.

10. Uppföljning

10.1. Nästa års besökarundersökningar

Under 2015 fortsätter vi med våra omfattande kvantitativa undersökningar av naturums besöksantal, antal deltagare på aktiviteter samt besöksantal till Vattenrikets besöksplatser i landskapet.

Vi kommer att kvalitativt utvärdera större arrangemang som t ex Biosfär 2015 med ett webbaserat enkätverktyg. Vi avser också att ta fram en enkel kvalitativ metod för utvärdering av den pedagogiska verksamheten. Metoden thought listing som används just nu i ett forskningsprojekt om naturums obemannade naturvägledning kan komma att användas i utvärdering av lugn av naturen-aktiviteter.

10.2. Naturumstatistik kommer att rapporteras enligt Naturvårdsverkets krav

Ja

11. Budget för naturum

För varje naturum ska ekonomisk redovisning ske enligt nedanstående tabell. Fyll endast i siffror. Eventuella kommentarer till uppgifterna kan göras i text under tabellen. Denna tabell ser likadan ut som den bidragsredovisning som de statliga naturumen gör till Naturvårdsverket. Använd samma siffror.